

su čitani i u radijskim emisijama. Godine 1950./1951. upisala je pedagošku grupu predmeta na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, a istovremeno je bila inspektorica u Vrginmostu, dok se ujesen 1953. nije vratila se u Buje. Posljednji odjeljak knjige, prije kratkoga životopisa i fotografija, Ana Došen posvetila je svojoj učiteljici i kolegici Milki Crnobori.

Iz ove izuzetno zanimljive i dinamične knjige možemo ne samo upoznati život jedne poslijeratne učiteljice nego i život kraja u kojem je radila, društvene i političke promjene, a najzanimljiviji je njezin suživot s mještanima i proživljavanje gotovo svih životnih trenutaka tih običnih i skromnih ljudi, seljaka. Odrastanje, uvjeti života, društvene okolnosti, razvoj školstva, samo su dio niza koji je obilježio marljiv, aktivan i hrabar život ove prave istarske učiteljice.

Gledajući iz današnje perspektive neke se stvari iz Anina života čine nemogućima, ali je zato čitanje ovih uspomena i sjećanja motivacija za sve učitelje kojima bi ona trebala biti inspiracija i put kako bi trebao živjeti i raditi učitelj koji svoje zvanje i zanimanje ne gleda samo kao suhoparan posao ili titulu, već kao životni poziv s uzvišenom zadaćom.

Filip Zoričić

Federico Tenca Montini, *Fenomenologia di un martirologio mediatico. Le foibe nella rappresentazione pubblica dagli anni Novanta ad oggi*, Udine: Kappa Vu, 2014, 240 str.

Lani izdana, a letos predstavljena knjiga z naslovom *Fenomenologia di un martirologio mediatico*, avtorja Federica Tenca Montinija, se poda v kompleksne interdisciplinarne vode, ki zahtevajo precejšnjo pozornost, nosijo veliko pomembnost in od bralca terjajo konkreten napor. Slednje ni jemati v negativnem smislu, temveč kot zahtevke s strani avtorja in stroke, da pri bralcih ne bi prišlo do popačenih razumevanj bistva knjige.

Knjiga iz geografskega vidika združuje Evropo in Bližnji vzhod, na zgodovinskem področju pa se poda v eno izmed evropskih mračnejših obdobj prejšnjega stoletja, to je druga svetovna vojna, in povleče rdečo nit do današnjega časa. Kot sem že prej omenil, zelo angažirana knjiga in konkreten zalogaj za avtorja. Viden trud pa se je navsezadnje poplačal, saj smo

dobili mojstrovino, ki ji ni para znotraj strok, ki jih avtor v knjigi pokriva. Na nek način, bi lahko rekli, knjiga povezuje dva svetova in krpa praznine med njima.

Vse pa se nekako obrača okrog italijanskega Dneva spomina, fojb in medijskega linča resnice. V zadnjih letih se je pogosto razpravljalo o nasilju, ki ga je v preteklosti Italija utrpela ob meji med Italijo in Jugoslavijo: „roka“ jugoslovanskih partizanov po 8. septembru 1943 v Istri in odgovornost jugoslovanskih oblasti po 1. maju 1945 v Julijski krajini – večkrat omenjeni eksodus.

Po vzpostavitvi Dneva spomina leta 2004 je bilo v zadnjem obdobju na nacionalni ravni potrebno pravilno osveščati obe strani o vprašanjih vezanih na temo fojb. V zadnjih letih se je pojavil resnični naval italijanske „slave“ (in nejevolje drugih), ki je sprožil veliko medijsko pozornost. Poleg tega pa se je na nacionalni ravni začelo veliko govoriti o fojbah in eksodusu in, žal, zanemarjati ostala vprašanja, ki so enako pereča (in morda za nekatere celo objektivno bolj pomembna), za zgodovino države.

Po tolikih letih Dneva spomina lahko samo povemo, da je zadeva sprožila veliko zmede in slabe volje, na obeh straneh meje. In, hvala bogu, v vsem tem „kaosu“ se je znašel mladi avtor, ki je na zadevo pogledal iz več zornih kotov, upoštevajoč današnje najmočnejše orodje – medije. Avtor, mladi učenjak Federico Tenca Montini, obravnava dolgoletna in pereča vprašanja z izjemno odprtostjo in predanostjo. Montini na svoj način obsodi medijsko pretiravanje in manipulacijo znotraj javnega diskurza vezanega predvsem na fojbe.

V začetku knjige je podana zgodovinska analiza fojb, v katero je vključil reference italijanskih, hrvaških in slovenskih avtorjev, četudi se poraja dvom o točnosti podatkov, saj so nanje vezane številne špekulacije, nacionalno vezano pisanje in ponekod tudi akademska diskretnost. Z druge svetovne vojne preide na obdobje po vojni, komunizem in začetek Jugoslavije, ter diskurz vezan na omenjena obdobja, ki so bila, predvsem za Italijane na slovenskih tleh, precej težka.

Nato se preseli v ozadje zakona o ustanovitvi Dneva spomina, ki sega v leto 2001 s predstavitevijo prvega osnutka zakona: izpostavi zanimive okoliščine odobritve leta 2004. Na koncu pa posveča dovolj prostora analizi nekaterih učinkov očitnega popačenja pomembnosti tega trenutka, predvsem z vidika medijev in literature.

V nadaljevanju pa se avtor opre na simbole, ki so neizogibno povezani s pomori, in v tej pasaži znotraj teksta analizira podrobnosti dogodkov, pomen termina *locus horridus* in preide tudi na temo kulture mučeništva.

Ker pa je zadeva opredeljena s terminom „medijsko“, je moral v akademsko razpravo vključiti (za Slovence precej neprivlačen) film *Srce v breznu* (*Il cuore nel pozzo*), preko katerega na dodaten način skuša poudariti pomen medijev pri dojemljanju resnice, predvsem tiste s predznakom zgodovinsko. Omenjeni film naposled primerja s podobnimi filmskimi izdelki drugih dežel (*Katyn*, *Die Flucht*) in izpostavlja napake ter netočnosti, ki pa so ponekod namerno, ali pa tudi ne, vključene v, v tem primeru, kinematografijo. Navsezadnje se kulminacija medijskega vpliva vrši, kar avtor na lep in prefinjen način izpostavi, ravno na srečanju leta 2007 med takratnimi predsedniki Italije in Hrvaške, Napolitanom in Mesićem.

Zadnji del knjige pa je posvečen težavnemu procesu imenovanja pojma fojb in sklicevanja na le-te. Toda, kot sam avtor tekom teksta skuša (do) povedati, problem leži v težavi večstranskega iskanja resnice v zgodovini in zgodovinopisju. Pri iskanju „resnice“ in zgodovinskem raziskovanju omenjenih tem gre predvsem za veliko poguma, vztrajnosti, prilagajanja in intelektualne integritete.

Fenomenologia di un martirologio mediatico je zelo preudarno in pomembno delo, ki s svojo pojavnostjo odpira nova obzorja in, častno, skuša izbrisati napačne interpretacije resnice določenega tragičnega dogodka. Težava leži v večkulturnem in mešanem ozemlju, kar pa bi moralo, od samega začetka, biti samo prednost.

Erik Toth

Fran Novljan, „Boljun: kmiecki život i už(a)nci. Etnološka monografija (1898.-1899. i 1950.-1960.)“, priredila Tanja Perić-Polonijo, glavni i odgovorni urednik Ivan Cifrić, *Zbornik za narodni život i običaje*, 58, Zagreb 2014., 647 str.

Priredivačica knjige Frana Novljana *Boljun: kmiecki život i už(a)nci* Tanja Perić-Polonijo navodi da je ova etnološka monografija jedna od najznačajnijih zbirki rukopisne kolekcije Odbora za narodni život i običaje Hrvatske